

Інститут історії України НАН України
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського
Науково-дослідний центр усної історичної спадщини
Науково-дослідний центр краєзнавчих студій імені П.К. Федоренка
Чернігівська обласна організація Національної спілки краєзнавців України
ГО «Спілка жінок Чернігівщини»

Науково-практична конференція

**ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ: СТРАТЕГІЇ ВИЖИВАННЯ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Програма

23 квітня 2026 р.

Чернігів – 2026

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

Порядок роботи

Час	Захід
9.30 – 10.00	Реєстрація учасників у приміщенні Навчально-наукового інституту (Чернігів, проспект Миру, 13)
10.00	Початок пленарного засідання (ауд. 308)
11.00	Перерва на каву
11.30	Секційні засідання
14.00	Підведення підсумків конференції

Регламент: доповіді та повідомлення – до 10 хв. | виступи в обговоренні – до 5 хв. | формат – змішаний (очний та дистанційний)

Організаційний комітет

Носовець Наталія – проректорка з наукової роботи національного університету «Чернігівський колегіум», кандидатка педагогічних наук, доцентка

Боряк Геннадій – заступник директора Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України

Католик Андрій – директор Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, кандидат історичних наук

Дорохіна Тамара – керівниця Науково-дослідного центру усної історичних досліджень, кандидатка історичних наук, доцентка, професорка кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Коваленко Олександр – науковий консультант НДЦ, кандидат історичних наук, професор, професор кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, голова Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України

Гринь Олена – завідувачка робочого архіву НДЦ, кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувачки кафедри історії України, археології та краєзнавства кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Токарев Сергій – завідувач сектору упорядкування матеріалів, наукових досліджень та публікацій НДЦ, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Щербина Світлана – завідувачка сектору польових досліджень НДЦ, кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Юда Лариса – завідувачка сектору комунікаційної роботи НДЦ, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, керівниця Науково-дослідного центру гендерних студій імені С. Русової

Пленарне засідання | 10.00 – 11.00 | ауд. 308

Посилання Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/4715894038?pwd=dHNvZldXUIZTN0dTdtdJWHNLeTRkZz09>

Meeting ID: 471 589 4038 Passcode: Host Key: 225932

Модераторка: *Дорохіна Тамара*

Вітальні слова

Вступне слово: **Коваленко Олександр** – голова Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, професор

Вітальне слово: **Шеремет Олег** – ректор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, доктор юридичних наук, професор

Вітальне слово: **Боряк Геннадій** – заступник директора Інституту історії України НАН України з наукової роботи, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України

Вітальне слово: **Католик Андрій** – директор Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, кандидат історичних наук

Вітальне слово: **Шевчук Олександр** – начальник Управління культури та туризму Чернігівської міської ради

Вітальне слово: **Блакитний Максим** – директор Чернігівського обласного історичного музею імені Василя Тарновського, кандидат історичних наук

Вітальне слово: **Роєва Тетяна** – голова ГО «Спілки жінок Чернігівщини»

Доповідь

Усноісторичні дослідження прифронтових територій Чернігівщини в умовах незавершеної війни: виклики та перспективи

Маховська Світлана – кандидатка історичних наук, завідувачка відділу етнології Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф, наукова співробітниця відділу спеціальних галузей Інституту історії України НАН України, голова ГО «Чернігівський науково-дослідний центр антропології війни».

Усноісторичні дослідження у Навчально-науковому інституті історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського

Дорохіна Тамара – керівниця Науково-дослідного центру усноісторичних досліджень, кандидатка історичних наук, доцентка, професорка кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ (11.30)

СЕКЦІЯ 1 СОЦІОГУМАНІТАРНЕ І ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ГРОМАД ЧЕРНІГІВЩИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

ауд. 306

Модератор: *Токарєв Сергій*

Посилання для підключення Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/7592407323?pwd=SnJld0ZBT2YybEtuajdDY2VyYmxEdz09>

Meeting ID: 759 240 7323

Passcode: ivx0Lu

Гуманітарна ситуація в Киїнській територіальній громаді в період повномасштабної російської агресії в Чернігівській області (лютий - квітень 2022 р.)

Головач Андрій – голова Киїнської сільської територіальної громади Чернігівського району Чернігівської області.

Седнівська громада – стійкість та здатність протистояти викликам сьогодення

Моріляк Тетяна – в.о. голови Седнівської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області.

Ріпкинська територіальна громада в умовах російської агресії (лютий-квітень 2022 р.).

Саматова Юлія – студентка Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Міжнародна солідарність як детермінанта соціогуманітарної стійкості прифронтових громад Чернігівської області

Шара Любов – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувачки кафедри всевітньої історії та міжнародних відносин Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Організація роботи у Новгород-Сіверському історико-культурному музеї-заповіднику «Слово о полку Ігоревім» в умовах воєнного стану

Матюк Олена – директорка Новгород-Сіверського історико-культурного музею-заповідника «Слово о полку Ігоревім».

Незламна Садиба родини Лизогубів – філія Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського

Луговська Тетяна – завідувачка філії «Садиба родини Лизогубів» Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського.

Виставкова зала в Садибі родини Лизогубів – Седнівський код незламності української нації

Курданов Андрій – голова Чернігівської районного осередку Національної спілки краєзнавців України, науковий співробітник «Садиба родини Лизогубів» – філії Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського.

Соціогуманітарний розвиток Коропської громади: роль музейних інституцій у формуванні історичної пам'яті та локальної ідентичності

Жинжер Тетяна – наукова співробітниця відділу «Меморіальний музей М.І. Кибальчича» Коропського регіонального історико-археологічного музею.

Волонтерський рух у Сновській територіальній громаді: досвід самоорганізації та стратегії виживання в умовах воєнного стану

Круглик Марія – студентка Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Волонтерський рух на Менищині в умовах російсько-української війни

Супрун Павло – зберігач фондів Комунального закладу «Менський краєзнавчий музей імені В.Ф. Покотила» Менської міської ради.

Волонтерський рух у Киселівській територіальній громаді Чернігівського району в умовах військового стану (2022–2026 рр.)

Потайчук Людмила – волонтерка.

Основні тенденції розвитку духовно-релігійної сфери на Чернігівщині під час повномасштабного російського вторгнення (2022 – 2026 рр.).

Токарєв Сергій – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Релігійна (не) трансформація в Тупичівській територіальній громаді в умовах воєнного стану : результати емпіричного дослідження

Свириденко Сергій – директор комунального закладу «Тупичівський ліцей» Тупичівської сільської ради.

СЕКЦІЯ 2
ПАМ'ЯТЬ (НЕ)БЕЗПЕКИ: ОСВІТНІЙ ПРОСТІР І ДИТЯЧИЙ ДОСВІД
ВІЙНИ
В УСНИХ ІСТОРІЯХ
ауд. 201

Модераторка: Щербина Світлана

Посилання Zoom:

<https://us02web.zoom.us/j/82905616905?pwd=na2nwKRSU6W3OuJ96KYxUEI54JtefM.1>

Meeting ID: 829 0561 6905 **Passcode:** 12345

Освіта як фундамент незламності: досвід руйнації та стратегії відновлення Новобілоуського ліцею в умовах воєнного стану

Ракута Вікторія – директорка Новобілоуського ліцею Новобілоуської сільської ради;
Луценко Наталія – заступниця директора з навчально-виховної роботи Новобілоуського ліцею Новобілоуської сільської ради.

Седнівський ліцей в умовах облоги: від освітнього простору до осередку виживання (лютий–квітень 2022 р.)

Денисенко Юрій – директор Седнівського ліцею Седнівської селищної ради.

Ліцей без дзвоника, але з надією: функціонування КЗ «Тупичівський ліцей» в умовах окупації

Свириденко Марина – заступниця директора з виховної роботи КЗ «Тупичівський ліцей Тупичівської сільської ради.

Київський ліцей як осередок соціальної згуртованості та виживання громади в умовах облоги (лютий–квітень 2022 р.)

Нестеровець Світлана – вчителька Київського ліцею імені Костянтина Светенка Київської сільської ради.

Війна очима дітей

Левченко Наталія – учениця Михайло-Коцюбинського ліцею Михайло-Коцюбинської селищної ради.

Від звичних уроків до реалій війни: усноісторичне свідчення школярки про життя Седнівської громади в облозі

Наумова Єлизавета – учениця Седнівського ліцею Седнівської селищної ради.

Жіноче волонтерство як чинник захисту дитинства та збереження сімейних цінностей в умовах війни

Нассон Тетяна – керівниця напрямку «Сімейні цінності» ГО «Жінки Батьківщини. Чернігівщина».

Дитинство у кризових реаліях: поєднання материнського та педагогічного дискурсів.

Щербина Наталія – кандидатка історичних наук, доцентка кафедри педагогіки та професійної етики гуманітарного факультету Пенітенціарної академії України.

Психологічна резильєнтність материнства в умовах блокади: копінг-стратегії виживання та захисту дітей (на прикладі громад Чернігівщини)

Щербина Світлана – кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри історії України Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Дитяче дозвілля та гра як механізм адаптації: трансформація соціальних зв'язків та ігрової діяльності в екстремальних умовах

Усік Тетяна – студентка Навчально-наукового інституту історії і соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

СЕКЦІЯ 3 ЖІНКИ – КЛЮЧОВІ АГЕНТИ ЗМІН У ЗДОБУТТІ ПЕРЕМОГИ ТА ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

ауд. 206

Модераторка: *Юда Лариса*

Посилання для підключення Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/9372704823?pwd=K2ZtUFdYVWQvQUZRCENpamxxZ1c1dz09>

Meeting ID: 937 270 4823

Passcode: 74jrTB

Спроможність і лідерство жінок у зміцненні громади: від викликів до рішень

Кузнецова-Молодчая Тетяна – голова Чернігівської районної ради Чернігівської області.

Сила жіночої віри

Гаєвська Лідія – начальниця відділу освіти, молоді, спорту, культури і туризму Михайло- Коцюбинської селищної ради.

Роль жіночого лідерства в здобутті перемоги та повоєнного відновлення України

Шандренко Людмила – керівниця громадської організації «Жінки Батьківщини. Чернігівщина».

Жіноче обличчя волонтерства: сила, що рятує

Шовкова Лариса – голова Тупичівської ТГ Чернігівського району Чернігівської області.

Роль жіночого лідерства у відновленні громади

Масльонка Світлана – начальниця Управління освіти, культури, туризму, сім'ї, молоді та спорту (ОКТСМС) Куликівської селищної ради Чернігівської області.

Роль жінок у відновлення та збереження культурної спадщини під час війни з досвіду діяльності ГО «Спілка жінок Менщини»

Неруш Вікторія – начальниця відділу освіти, культури і туризму Корюківської РВА, заступниця голови громадської організації «Спілка жінок Менщини».

Жінка – незламний дух української нації

Лідія Могилевець – інспекторка з питань культури відділу освіти, культури, молоді та спорту Седнівської селищної ради.

Жіноче лідерство як драйвер міжнародної підтримки: досвід ГО «Спілка жінок Чернігівщини» у забезпеченні життєстійкості прикордонних громад.

Росва Тетяна – голова ГО «Спілка жінок Чернігівщини».

Стійкість без кордонів: архітектура безбар'єрності прифронтових громад Чернігівщини

Акименко Олена – докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, амбасадорка з безбар'єрності ГУ ДПС в Чернігівській області.

Жінка очима Воїна: ролі, очікування, сенси

Жа́ра Анна – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Жінки і війна: історія висвітлення (в наукових працях, мистецтві, media)

Павленко Людмила – кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Стрілюк Олена – заступниця директора Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського з наукової роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Роль жінок у розбудові гендерно чутливої громади в умовах російської агресії

Юда Лариса – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри історії та археології України Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, керівниця Науково-дослідного центру гендерних студій імені С. Русової.

СЕКЦІЯ 4
МІСТО В УМОВАХ ВІЙНИ:
ДОСВІД ПРИКОРДОННОГО ЧЕРНІГОВА
ауд. 308

Модераторка: Гринь Олена

Посилання для підключення Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/4715894038?pwd=dHNvZldXUIZTN0dTdTdJWHNLeTRkZz09>

Personal Meeting ID: 471 589 4038

Host Key: 225932

Стратегії виживання мирного населення Чернігова на початку повномасштабного російського вторгнення (за матеріалами усноїсторичних експедицій)

Литвин Катерина – заступниця начальника-начальниці відділу туризму та промоції міста управління культури та туризму Чернігівської міської ради, кандидатка історичних наук.

Повсякдення цивільного населення під час облоги Чернігова

Потапенко Олена – директорка комунального закладу «Чернігівський обласний пошуковий науково-редакційний центр» Чернігівської обласної ради.

Історико-культурна спадщина Чернігова під час облоги міста (лютий – квітень 2022 р.)

Ясновська Людмила – кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Драйвери турботи в Чернігівській громаді

Алексєєва Маргарита – директорка Чернігівського міського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Чернігівської міської ради.

КНП «Чернігівська обласна лікарня» під час облоги Чернігова: досвід роботи медичного закладу в умовах війни

Лузан Олег – заслужений лікар України, завідувач хірургічного торакального відділення КНП «Чернігівська обласна лікарня».

Чернігівський хлібокомбінат № 2: відповідальність, що перемагає страх.

Кнуренко Дар'я – студентка Пенсильванського університету (США)

Збереження історико-культурної спадщини в умовах повномасштабної російсько-української війни: діяльність музейної спільноти (на прикладі Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського)

Блакитний Максим – директор Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського, кандидат історичних наук.

Функціонування і трансформація міських бібліотек у кризових умовах: кейс Чернігова

Пушкар Ганна – директорка Чернігівської міської комунальної централізованої бібліотечної системи (ЧМК ЦБС).

Вільний театр «Нектар» як простір культурної солідарності в Чернігові в умовах війни

Ладисєв Валерій – аспірант кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Катерининська церква як осередок волонтерського руху Чернігова в умовах повномасштабної російсько-української війни

Кінік Роман – протоієрей, секретар Чернігівської єпархії Православної церкви України, настоятель Катерининської церкви.

Духовна підтримка оборонців міста під час облоги Чернігова

Максим Щербина – священник, військовий капелан Військової служби правопорядку Збройних сил України, старший лейтенант капеланської служби.

Участь молоді у суспільно-політичному житті та у відбудові України

Дарницька Юлія – депутатка Чернігівської міської ради, громадська діячка, магістерка публічної політики і врядування Київської школи економіки.

Волонтерська підтримка ЗСУ на початку російсько-української війни як форма мобілізації місцевих спільнот (на матеріалах Чернігова)

Полієнко Андрій – аспірант кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Повсякденність учительок Чернігова в умовах російсько-української війни

Поліщук Діана – студентка Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Волонтерський досвід молоді в прифронтовому Чернігові як чинник формування національної ідентичності

Тимошенко Максим – студент Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Повсякдення війни як чинник трансформації історичної пам'яті молоді Чернігова

Гринь Олена – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о завідувачки кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

